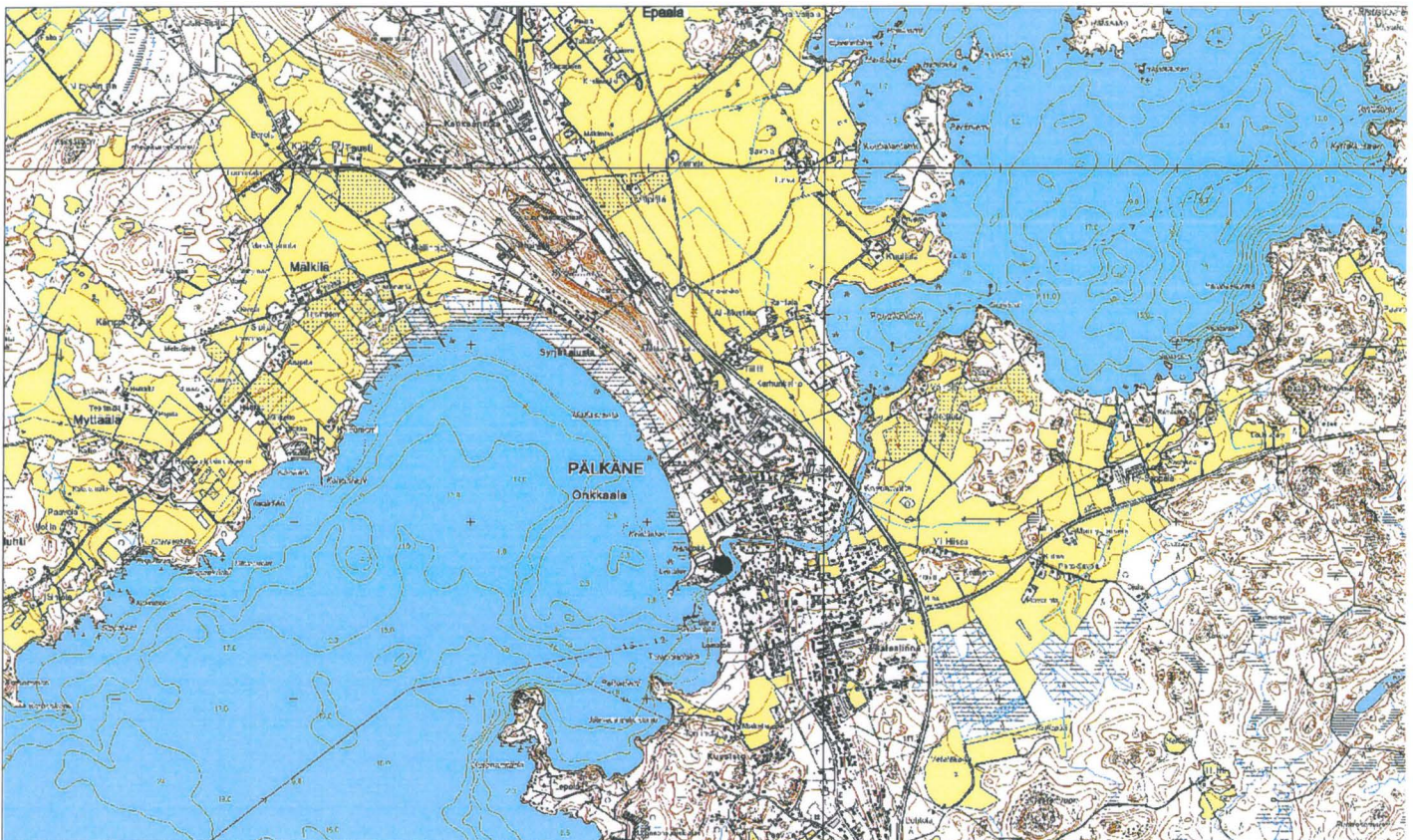

KOSTIANVIRRAN TAISTELUPAIKAN KIVIPLYVÄIDEN SIIRRON ARKEOLOGINEN VALVONTA 2013

Pirkanmaan maakuntamuseo
Ulla Lähdesmäki 2013

Kartta 1. Pälkäne, Kostianvirta, valvontakohteen sijainti, mk. 1:20000. Pohjakartta Maanmittauslaitos, lisäykset U. Lähdesmäki.

Kunta Pälkäne

Vanha kunta

Hankkeen tyyppi Valvonta

Vastuutaho/vastuuhenkilö Pirkanmaan maakuntamuseo/Ulla Lähdesmäki

Työpanos	0,5 esityöpvm, 1 maastotyöpvm ja 1,5 jälkityöpvm
Hankkeen alkupvm	03.06.2013
Hankkeen loppupvm	05.06.2013

Hankkeen lyhyt kuvaus

Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki valvoi Pälkäneen Kostianvirran taistelupaikan ja linnoituslaitteiden alueella kivisten aidanpylväiden vaihtoa kesäkuussa 2013. Pylväät ovat osa 1900-luvulla pystytettyä aitaa, joka sijaitsee taistelupaikan muistomerkin lähellä. Valvonnassa ei löydetty kiinteitä muinaisjäännöksiä tai esineitä.

Johdanto

Pälkäneen kunta toteutti vuoden 2013 aikana ns. maaseutupuistohanketta, johon kuuluu yhtenä kohteena Kostianvirran taistelu- ja linnoitusalue (*muinaisjäännösrekisterin tunnus 635000001*). Venäläiset ja ruotsalaiset joukot kävivät alueella Suuren Pohjan sodan aikana 6.10.1713 taisteluja. Sen muistona paikalla on maavallituksia ja ampumakuoppia sekä 1900-luvulla rekonstruoitu hirsivarustuksen osa. Lisäksi paikalle on pystytetty 1900-luvun alussa muistokivi ja sen alue on aidattu kivipylyväillä varustetulla aidalla. Aidasta on jäljellä kivipylyväät, niiden välissä olleet kettingit tai vastaavat, on poistettu. Taistelun vuosijuhlan johdosta sekä osana maaseutupuistoa kunta kunnosti ja siisti taistelupaikan aluetta kesäkuussa 2013. Kostianvirran taistelujen alueesta on rajattu muinaismuistolaila rauhoitetuksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi kaksi osa-aluetta virran molemmissa päissä. Kohde on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi muinaisjäännökseksi.

Muistokiven alueen ympärille on rakennettu kivipylyväillä varustettu aita, johon on alun perin kuulunut todennäköisesti pylväiden välille kiinnitetyt kettingit. Ne on myöhemmin poistettu. Alueen ongelmana on ollut se, että taistelupaikan maavarustusten päällä on ajettu mopoilla, mikä halutaan saada hallintaan estämällä suora kulku varustusten kohdalle. Tarkoitus on kiinnittää aitakivien väliin uudestaan kettinki vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi Pälkäneen rauniokirkon alueella on. Aitaan muodostetaan porttiaukko muistokiven kohdalle, ei enää maarakenteiden kohdalle, mikä edellytti portinpylväiden paikan vaihtamista. Porttiaukon siirrolla ohjataan hallitumpaa kulkua alueelle. Pohjois-eteläsuuntaisen aidan 2. ja 3. portinpylväs (1900-luvun alkupuolella porttiaukon kohta) siirretään muistokiven kohdalle lähemmäs pysäköintialuetta, jolloin vastaavasti 7. ja 8. pylväs siirretään portinpylväiden paikalle aidan pohjoispäähän. Portinpylväät ovat muita pylväitä korkeammat ja niissä on myös erilainen kettingin kiinnitysrauta kuin muissa pylväissä. Pylväiden siirto tapahtuu alueella, jossa maata on kaivettu 1900-luvulla asennettaessa aitaa.

Työn teetti Pälkäneen kunta ja pylväiden siirron teki Puutarha Center Oy Markus Mikkasen johdolla. Siirto tehtiin 3.6.2013. Siirtoa ja kaivutyötä valvoi Pirkanmaan maakuntamuseo tutkija Ulla Lähdesmäki. Työ tehtiin virkatyönä. Valvonnan kesto oli 0,5 esityöpäivää, 0,5 maastotyöpäivää ja 1,5 jälkityöpäivää.

Siirto tehtiin kaivamalla pylväiden juuresta maata (kuopan halkaisija n. 70 cm, syvyys n.60 cm) lapiolla. Molemmissa kuopissa maa oli harmaanruskeaa hiesua ja joukossa oli lisäksi lohkotun kiven silppua. Kuopissa ei ollut havaittavissa likamaata tai merkkejä taistelupaikan toiminnasta. Kivipylyväiden pohjassa ei ollut mitään erityistä ankkurointiin käytettyä materiaalia. Siirretyt pylväät oli upotettu maahan n. 60 cm.

Muistokiven ja taistelupaikan alueelle on 1900-luvulla (70-80 l?) kaivettu maahan porrasaskelmat, joiden etureuna on rajattu laudoilla. Huonokuntoiset laudat uusitaan entisten mallin mukaan. Portaiden länsireunassa olevaa maahan muodostunutta luiskaa parannettiin portinpylväiden vaihdon yhteydessä katkomalla muutamia vanhoja juuria ja tasoittamalla luiskan yläosaa paikan luontaista maata vastaavalla soralla. Taistelupaikan eteläreunaan on tarkoitus kunnostushankkeen yhteydessä siirtää osa aidan kivipylväistä ja jatkaa aitaa uusilla vastaavilla pylväillä. Tämä aita on tarkoitus sijoittaa asfaltoidun pysäköintialueen ja nurmipintaisen varustusten alueen rajalle, missä ei ole aiemmin ollut aitaa. Maata ei tiettävästi ole kaivettu merkittävästi aikaisemmin ko. kohdassa. Kaivutyöt tullaan tekemään myöhemmin vuoden 2013 aikana.

Hankealue

Pälkäne, Kostianvirran taistelualue, muinaisjäännösalueen eteläosa

Aikaisemmat hankkeet

Muinaisjäännösalueen hoito, Olli Soininen 1993m 1994

Inventointi Timo Jussila 2002

Muinaisjäännösalueen eteläpuolella oleva alue inventoitu 2006 (Kostiala Nenäpää, Mikroliitti Oy/H. Poutiainen, T. Sepänmaa)

Inventointi 2009 Mikroliitti Oy (Pälkäne, Epaala-Kuuliala -osayleiskaava-alueen inventointi)

Tarkastus Vadim Adel 2010

Menetelmät

Kaivutyö tehtiin lapiolla, kivien siirto pienikokoisella traktorilla. Traktori ajettiin alueelle sen länsipäästä ruohonleikkuussa käytettävän puutarhatraktorin ajoreittiä käyttäen.

Tulokset

Valvonnassa ei tullut esille linnoitukseen tai taisteluun liittyviä jälkiä tai esineitä.

Löydöt

-

Negatiivit

-

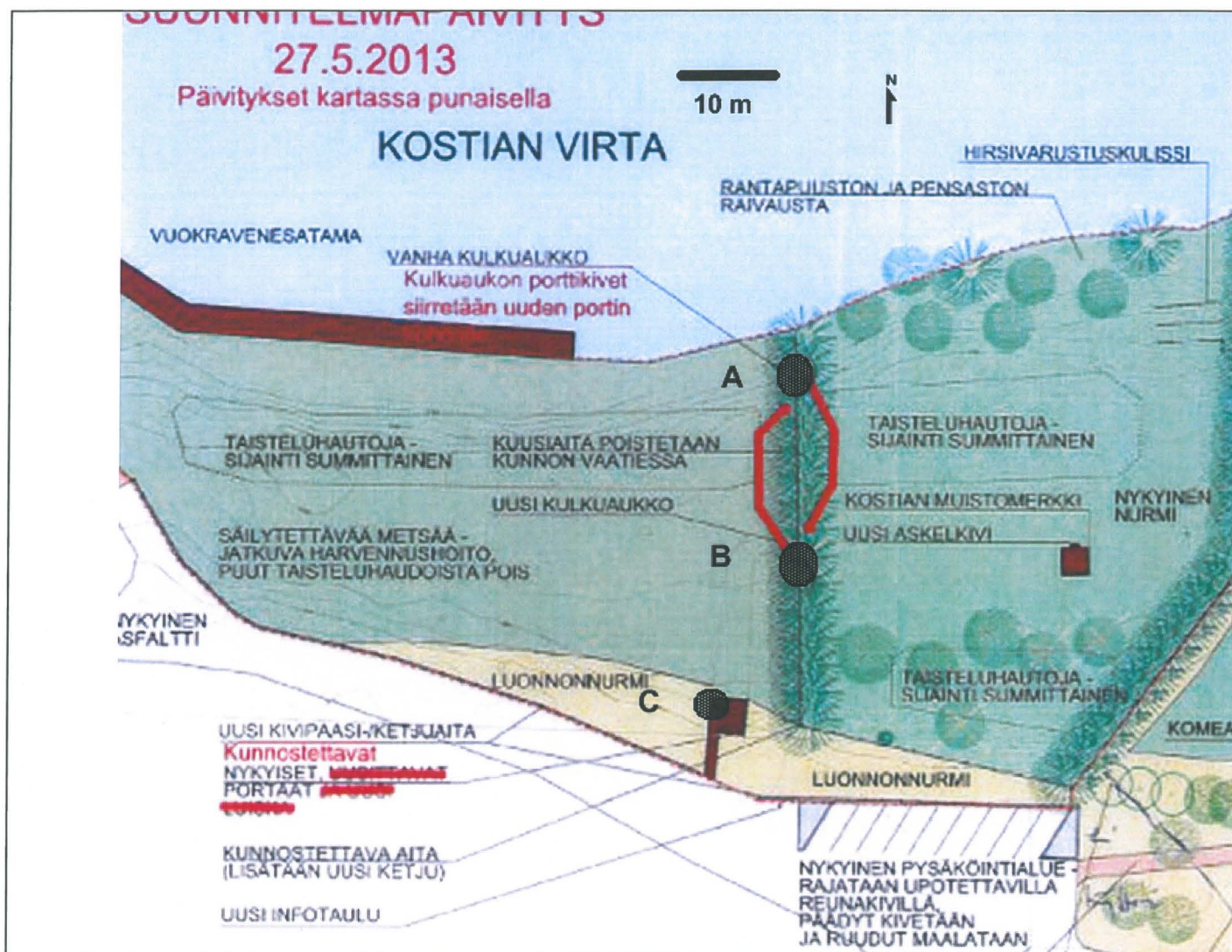
Diat

-

Kartat

Yleiskartta valvontakohteen sijainnista, 1:20000

Kartta siirrettyjen pylväiden sijainnista.

Kartta 2. Valvontaa koskevat alueet merkitty harmaalla rasterilla A – C. A = Siirrettävät portinpylväät (2. ja 3. pylväs pohjoisesta katsottuna), B = portinpylväiden uusi sijainti. C = puisten portaiden vieressä oleva maaluiska, jota tasoitettiin täyttömaalla. Pohjakartta: Pöyry Oy, Maaseutupuiston suunnitelmakartta Kostianvirran alueesta 2012. Lisäykset kartalle U. Lähdesmäki.

Aidan kivipylväistö Kostianvirran muistomerkin länsipuolella. Vaihdevat pylväät ovat 2.-3. pylväs kuvan taka-alalta laskettuna (aidan pohjoispää) ja 7.-8. pylväs (kuvan keskellä). Kuvattu etelälounaasta. Ulla Lähdesmäki 3.6.2013.

Pylvään nosto, kuvattu pohjoisesta. Ulla Lähdesmäki 3.6.2013.

Pohjoisesta laskettuna 3. pylvään juurta kaivetaan esille, kuvattu lounaasta.
Ulla Lähdesmäki 3.6.2013.

2. - 3. pylväs vaihdon jälkeen. Kuvattu lounaasta. Ulla Lähdesmäki 3.6.2013.

Kostianvirran eteläinen muinaisjäännösalue, varustuksen rekonstruktio, puut tervattu kesäkuussa 2013. Kuvattu lännestä. Ulla Lähdesmäki 03.06.2013.

KOSTIANVIRTA

Nimi Kostianvirta
Kunta Pälkäne
Vanha kunta
Kylä
Kaupunginosa
Muinaisjäännöstunnus 635000001
Inventointinumero
Muinaisjäännöstyyppi tapahtumapaikat
Tyypin tarkenne taistelupaikat
Ajoitus historiallinen
Selkeä ajoitus 1713
Rauhoitusluokka 1
Lukumäärä 2
Peruskarttanumero 214104
Peruskartan nimi PÄLKÄNE

Koordinaatit:

X1-koordinaatti 6802770 X2-koordinaatti X-keskipiste
Y1-koordinaatti 2514430 Y2-koordinaatti Y-keskipiste
Z1-koordinaatti Z2-koordinaatti Z-keskipiste
P1-koordinaatti 6802914 P2-koordinaatti 6803602 P-keskipiste
I1-koordinaatti 353665 I2-koordinaatti 354559 I-keskipiste

Koordinaattiselite Paikka sijaitsee Pälkäneen kirkosta 0,6 km etelään, Kostianvirran kummassakin päässä, virran pohjoispuolella. Koordinaatit länsiosan muistomerkillä.

Tutkimukset

Hoito 1993 Soininen O.

Hoito 1994 Soininen O.

Inventointi 2002 Jussila T.

Inventointi 2009 Poutiainen H. & Jussila T.

Tarkastus Vadim Adel 2010

Kohteen kuvaus

Paikka sijaitsee Pälkäneen kirkosta 0,6 km etelään, Kostianvirran kummassakin päässä, virran pohjoispuolella. Koordinaatit länsiosan muistomerkillle. Pälkäneen Kostianvirralla käytiin isonvihan aikana 1713 Ruotsi-Suomen ja Venäjän merkittävä taistelu. Taisteluvarustuksia on jäljellä Kostianvirran molemmissa päissä n. 100 m matkalla. Jäljellä olevat juoksuhaudat ovat osin täyttyneet maasta. Osa haudoista on kunnostettu ja rekonstruoitu v. 1970. Kohteessa on 1900-luvun alussa pystytetty muistokivi ja opastaulu. Itäosan koordinaatit: 6803 33, 2415 15.

Lisätietoja

Museovirasto RHO:n arkisto. Pirkanmaan kiinteät muinaisjännökset 1996, nro 37 a ja b

Muistokivi Kostianvirran taistelusta (6.10.1713), kuvattu kesäkuussa 2013 puhdistuksen jälkeen. Kuvattu koillisesta. Ulla Lähdesmäki 3.6.2013

Tampere 5.6.2013

Ulla Lähdesmäki